

Právo mezinárodních smluv

Pojem a podstata
mezinárodní smlouvy

Pojem a podstata mezinárodní smlouvy

- pramen mezinárodního práva
- odlišnost od normativního aktu
- historie – vývoj:
  - napřed dvoustranné
  - mnohostranné až v 19. stol.
    - mírové
    - ochrana duševního vlastnictví

Pojmové znaky mezinárodní smlouvy

- 1. souhlasný projev vůle (dohoda)
  - strany, forma
- 2. mezi subjekty mezinárodního práva
  - vyloučeny: nestátní útvary, obchodní společnosti, orgány nejednající jménem státu
- 3. řídí se mezinárodním právem
- 4. zamýšlené právní účinky
  - deklarace, gentleman`s agreement (Irsko)

Mezinárodní smlouva nebo smlouva jiná?

- Rozhodující pro její ústavní režim

Funkce mezinárodní smlouvy

- 1. Upravit určitý konkrétní vztah mezi smluvními státy – stanovit „**subjektivní**“ práva a povinnosti (jako občanskoprávní kontrakt)
- 2. Vytvořit **objektivní právo**, tedy právní pravidla závazná pro smluvní státy

Funkce mezinárodní smlouvy

- ad 1. Mezinárodní smlouvy **kontraktuální**
  - úprava konkrétní otázky – regulace konkrétních právních vztahů
  - ve vnitrostátním právu nejde o pramen práva
  - příklady:
    - o zamezení dvojího zdanění
    - o zamezení dvojího občanství
    - o vzájemné vízové povinnosti
    - o spolupráci v různých oblastech
    - o státních hranicích
  - téměř všechny dvoustranné smlouvy jsou kontraktuální
  - mnohostranné smlouvy také často kontraktuální
  - historicky nejprve smlouvy kontraktuální

Funkce mezinárodní smlouvy

- ad 2. Mezinárodní smlouvy **právotvorné**
  - vytvářejí právní pravidla, která mají být trvale aplikována smluvními státy, tedy objektivní právo
  - příklady (některé mnohostranné smlouvy):
    - kodifikační úmluvy
    - úmluvy o lidských právech
    - úmluvy stanovící režim mezinárodního obchodu
    - unifikační úmluvy
    - výjimečně dvoustranné smlouvy: o právní pomoci

Označení mezinárodních smluv

- úmluva, smlouva, charta, dohoda, protokol, ujednání, statut
- žádný vliv na právní povahu (závaznost)
- označení někdy naznačuje charakter smlouvy
- označení v EU: atypická specifika

Struktura mezinárodní smlouvy

- 1. **Preamble** – cíl a účel smlouvy, relevantní pro interpretaci (nepovinná)
  - 2. **Meritorní text**
  - 3. **Závěrečná ustanovení** (protokolární články)
= právní život smlouvy
  - 4. **Přílohy**
    - protokoly
    - prohlášení
    - právní povaha: stanovená smlouvou (protokoly jsou zpravidla nedílnou součástí s odlišným schvalovacím režimem)
- =====

Právní úprava smluvního práva

- *tři odlišné právní režimy navzájem propojené*
- 1. mezinárodní právo
  - pramen mezinárodního práva – musí být stanoven právní režim smlouvy v MP
- 2. vnitrostátní právo
  - závaznost pro stát, implementace ve vnitrostátním právu apod.
- 3. právo EU
  - analogicky státu, navíc závaznost pro členské státy

1. Mezinárodní právo MS

- mezinárodní obyčej
- Vídeňská úmluva o smluvním právu (smlouvy mezi státy – 1969) (pro ČR platnost od 1987)
- obdobná úmluva (smlouvy mezinárodních organizací – 1986) – nevstoupila v platnost

2. Vnitrostátní právo

- Ústava ČR
- rozhodnutí prezidenta republiky č. 144/1993
Sb. <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb39-93.pdf>
- usnesení vlády ČR
  - <http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/66A3199D7D65F6EFC12571B6006F8DF4>
- chybí prováděcí zákon k Ústavě

3. Právo EU

- je třeba upravit:
- totéž co ve vnitrostátním právu (sjednávání smluv, jejich postavení v právním řádu EU)
- závaznost mezinárodních smluv sjednaných EU pro členské státy

Kategorie mezinárodních smluv

- **Počet smluvních stran**
  - dvoustranné, vícestranné, mnohostranné, regionální, univerzální
- **Možnost přístupu k mnohostranné smlouvě**
  - otevřené, polootevřené, uzavřené
- **Forma smlouvy**
  - písemná, ústní, zjednodušená
- **Vztah k ostatním smluvním stranám (vůči komu smlouva zavazuje)**
  - inter partes, erga omnes

Mezinárodní smlouvy

inter partes a erga omnes (vůči komu smlouva zavazuje)

- **Inter partes:**

- Smlouva inter partes upravuje vždy právní vztahy jen vůči jiným smluvním státům (**zavazuje v konkrétních případech vůči příslušnému jinému smluvnímu státu, ten se jí může dovolávat**)
- **Kontraktuální smlouvy jsou vždy inter partes** - upravují jen vztahy k jiným smluvním stranám
- **Pravotvorné** mnohostranné smlouvy jsou inter partes, je-li možno identifikovat vztahy mezi jednotlivými dvojicemi smluvních států
  - bilateralizace“ závazků ze smlouvy (suma dvoustranných vztahů)
  - smlouva se vždy aplikuje vůči určitému smluvnímu státu
  - mnohostranné: **vzájemná** práva a povinnosti
  - příklad: uznání a vykonatelnost soudních rozhodnutí

e.o.

- **Erga omnes:**
- Tyto smlouvy zavazují k určitému chování bezpodmínečně, tj. bez návaznosti na jiné smluvní strany – aplikují se obecně, tj. erga omnes
- Smluvní státy se zavázaly k určitému chování ne ve vztahu k jiným státům, ale jednostranně.
- Příklady:
  - ochrana lidských práv
  - unifikační úmluvy

Jak poznat i.p. x e.o.?

- 1. Charakter smluvních závazků (povaha smlouvy) – nejde o závazek vůči konkrétním státům
- 2. Výslovné ustanovení smlouvy
  - VÚKS: Čl. 1 odst. 1.: Tato Úmluva upravuje smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech,
    - jestliže tyto státy jsou smluvními státy; nebo
    - jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu.

Zásady mezinárodního smluvního práva

- 1. Pacta sunt servanda
- 2. Dobrá víra
- 3. Smluvní volnost a svobodná vůle stran
- 4. Nezávaznost smluv pro třetí strany
- 5. Vyloučení zpětné působnosti smluv
- 6. Lex posterior derogat priori
- 7. Lex specialis derogat legi generali